

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

УДК 378.147:811.111

ІРИНА ЗАДОРЖНА

irynazadorzhnai@gmail.com

доктор педагогічних наук, професор,

Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ОВОЛОДІННЯ ІНШОМОВНОЮ КОМУНІКАТИВНОЮ КОМПЕТЕНТНІСТЮ

Визначено та охарактеризовано психологічні та педагогічні чинники, які зумовлюють ефективну організацію самостійної роботи студентів з оволодіння іношомовною комунікативною компетентністю. Доведено, що результативність самостійної роботи визначається здатністю до саморегуляції та мотивацією, яка забезпечується створенням ситуації розвитку, моделюванням особистісно значущого для студента контексту навчальної діяльності, спрямованого на створення реального продукту, навчання в співробітництві. Педагогічними передумовами ефективності самостійної роботи визначено знання студентами ефективних методів та раціональних прийомів роботи з іношомовним матеріалом; вибір оптимальних стратегій і прийомів, адекватних поставленій задачі; відповідний рівень інформаційної культури студентів; вміння раціонально розподілити час та контролювати поточні результати; своєчасне внесення коректив на основі результатів поточного контролю чи самоконтролю.

Ключові слова: самостійна робота, компетентність, студенти, саморегуляція, мотивація, психологічні чинники, педагогічні чинники.

ИРИНА ЗАДОРЖНАЯ

irynazadorzhnai@gmail.com

доктор педагогических наук, профессор,

Тернопольский национальный педагогический университет им. Владимира Гнатюка

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЛАДКИ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ ПО ОВЛАДЕНИЮ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОМУНІКАТИВНОЮ КОМПЕТЕНТНОСТЮ

Определены и охарактеризованы психологические и педагогические предпосылки, которые определяют эффективную организацию самостоятельной работы студентов по овладению иноязычной коммуникативной компетентностью. Доказано, что результативность самостоятельной работы определяется способностью к саморегуляции и мотивацией, которая обеспечивается созданием ситуации развития, моделированием лично значимого для студента контекста учебной деятельности, направленного на создание реального продукта, обучение в сотрудничестве. Педагогическими предпосылками эффективности самостоятельной работы определены знание студентами эффективных методов и рациональных приемов работы с иноязычным материалом; выбор оптимальных стратегий и приемов, адекватных поставленной задаче; соответствующий уровень информационной культуры студентов; умение рационально распределить время и контролировать текущие результаты; своевременное внесение корректив на основании результатов текущего контроля и самоконтроля.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Ключевые слова: самостоятельная работа, компетентность, студенты, саморегуляция, мотивация, психологические предпосылки, педагогические предпосылки.

IRYNA ZADOROZHNA

irynazadorozhna@gmail.com

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FACTORS OF STUDENT SELF-STUDY ORGANIZATION ON ACQUIRING FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE

Psychological and pedagogical prerequisites of student self-study organization on acquiring foreign language communicative competence have been defined and characterized. It has been proved that self-study effectiveness depends on self-regulation and motivation. The latter is amplified by creating a situation of development, modelling personally meaningful learning context aimed at creating a real product; collaborative learning, incorporating modern technologies, using problematic tasks, regular feedback, professionally-oriented learning. On the basis of scientific literature analysis it has been concluded that self-regulation of future foreign language teachers has the following structure: defining objectives, modelling meaningful conditions, action programming, results evaluation, program correction. Ways of developing self-control, self-evaluation and self-correction have been analyzed in the article. Pedagogical preconditions of effective self-study are the following: student knowledge of efficient methods and procedures of foreign language learning; selection of procedures and strategies adequate to the defined goals; an appropriate level of student information culture; ability to manage time and control results; timely correction on the basis of current control and self-control.

Keywords: self-study, competence, students, self-regulation, motivation, psychological prerequisites, pedagogical preconditions.

У сучасному динамічному світі, який характеризується швидким розвитком науки і технологій, надзвичайної ваги набуває формування в майбутніх фахівців готовності до навчання впродовж усього життя, пов'язаного з необхідністю адаптуватися до нових вимог сьогодення. Сказане повною мірою стосується майбутніх учителів іноземних мов, в яких потрібно не лише розвивати прагнення та здатність до постійного самовдосконалення, а й готовність їх формування у власних учнях та студентах.

Виняткову роль в організації цього завдання відіграє коректно організована самостійна робота (СР) студентів, що контролює студент на основі зовнішнього опосередкованого управління викладачем (у тому числі через спеціальні засоби) і метою якої є оволодіння фаховими компетентностями, а також розвиток автономії студента.

З огляду на свою актуальність проблема ефективної організації СР учнів та студентів перебуває в центрі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників (Л. Дікінсон, А. В. Конишева, Д. Літл, Н. В. Майер, Л. Мерфі, Р. Оксфорд, Ю. В. Петровська, Т. Ю. Тернових, С. П. Тетерук, Х. Холек, Н. В. Ягельська й ін.). Разом із тим подальшого вивчення потребує питання психолого-педагогічних чинників ефективної організації СР з урахуванням реалій та вимог сьогодення.

Мета статті – визначити та охарактеризувати психологічні та педагогічні чинники, які зумовлюють ефективну організацію СР з оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю майбутніх учителів іноземних мов.

Результативність СР зумовлюється насамперед готовністю студентів до її реалізації. Аналіз науково-методичних джерел свідчить, що готовність включає систему якостей чи властивостей особистості, які забезпечують її самостійний розвиток за такими напрямками: мотивація та мотиваційна готовність, рефлексивність, системність знань, розвиток засобів і прийомів діяльності [4, с. 376]; визначається сформованістю вмінь самостійної навчальної діяльності, необхідних для професійного вдосконалення, усвідомленим самостійним

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

керівництвом студентом процесом самопізнання [3, с. 38]. Таким чином, готовність до СР трактуємо як систему якостей чи властивостей (розвиток мотивації, рефлексивність, відповідний рівень сформованості знань, навичок та вмінь, володіння ефективними прийомами діяльності), які забезпечують можливість ефективного здійснення особистістю самостійної навчально-пізнавальної діяльності з метою оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю.

Узагальнений аналіз науково-методичних джерел [1; 3] дає підстави для висновку, що готовність до СР значною мірою визначається рівнем сформованості навчально-стратегічної компетентності. Базуючись на визначенні С. Ю. Ніколаєвої, навчально-стратегічну компетентність трактуємо як здатність студента використовувати раціональні прийоми розумової праці, стратегії оволодіння фаховими компетентностями та стратегіями міжкультурного спілкування, самостійно їх удосконалювати, а також компенсувати у процесі спілкування недостатній рівень володіння іноземною мовою [7, с. 15]. Зазначимо, що навчально-стратегічна компетентність передбачає знання власних індивідуальних психологічних особливостей та особливостей навчального стилю, навчальних стратегій, комунікативних стратегій, а також навички та вміння визначати власні психологічні особливості, особливості навчального стилю, використовувати навчальні та комунікативні стратегії, відбирати ефективні стратегії для вирішення навчальної задачі та досягнення цілей комунікації, враховувати особливості власного навчального стилю під час вибору стратегій і засобів.

Як свідчать сучасні психолого-педагогічні дослідження, одним із найважливіших психологічних чинників, які впливають на ефективність СР, є здатність до саморегуляції [1; 6]. Саморегуляцію трактують як цілісну систему психологічних засобів, за допомогою яких людина здатна керувати своєю цілеспрямованою активністю [6, с. 4]. На думку С. П. Тетерук, саморегуляція навчальної діяльності полягає у цілеспрямованому плануванні, побудові та відтворенні суб'єктом навчання власних дій відповідно до поставлених завдань, в умінні володіти собою, своїми емоціями, в усвідомленні цілей, адекватній самооцінці рівня своїх знань, вмінь, навичок, здібностей, а також самовдосконаленні на основі здобутих знань [10, с. 4].

Саморегуляція здійснюється як єдиний процес, забезпечуючи мобілізацію та інтеграцію психологічних особливостей людини для досягнення цілей діяльності. На основі саморегуляції розвивається здатність керувати собою відповідно до визначеної мети та поставлених навчальних завдань [6, с. 6].

Саморегуляція навчальної діяльності має ту ж структуру, що й саморегуляція будь-якої іншої діяльності. Беручи до уваги класифікацію вмінь саморегуляції в сучасній психолого-педагогічній літературі [6; 8], в структурі саморегуляції майбутніх учителів іноземних мов можна виділити:

- визначення цілей – розуміння запропонованих цілей, уміння самостійно ставити і утримувати цілі до їх реалізації (визначати знання, навички та вміння, якими потрібно оволодіти), визначати послідовність реалізації навчальних цілей, доводити почате до кінця;
- моделювання значущих умов – урахування значущих умов навчальної діяльності, необхідних для її виконання, аналіз наявних умов;
- програмування дій – уміння вибирати методи, прийоми та засоби навчання, які відповідають мовному досвіду особистості, розподіляти час відповідно до рівня складності завдання, визначати послідовність виконання дій, відбирати інструктивні матеріали для самоорганізації та самооцінювання мовленнєвих дій, варіювати форми виконання вправ; організувати мовленнєву практику;
- оцінювання результатів – уміння контролювати власне висловлювання з метою уникнення можливих помилок, співвідносити результати з критеріями, визначеними викладачем чи самим студентом, визначати труднощі, які виникають у процесі оволодіння іноземною мовою, помилки під час виконання мовних та мовленнєвих вправ, аналізувати узагальнені результати, порівнювати їх з поставленими цілями, забезпечувати об'єктивний та систематичний контроль результатів навчання;
- корекція результатів і способів дії – вміння вносити корективи в програму дій відповідно до критеріїв успішності та змін ситуації, вибирати нові прийоми та способи виконання завдання; виправляти мовні та мовленнєві помилки.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Отже, студент повинен усвідомити чи визначити навчальні цілі, проаналізувати умови навчальної діяльності та продумати послідовність виконання дій, інакше кажучи, пристосувати програму дій до значущих умов навчальної діяльності. Процес виконання супроводжується контролем, корекцією та оцінкою дій відповідно до визначених цілей та отриманих результатів.

Таким чином, у процесі СР, особливо на молодших курсах, викладачеві необхідно звертати увагу на вміння студентів: планувати свою навчальну діяльність, визначити і утримувати цілі до їх реалізації, аналізувати і враховувати значущі умови навчальної діяльності, визначити послідовність виконання дій, відбирати відповідні засоби, оцінювати результати власної діяльності відповідно до певних критеріїв (при цьому важливо, щоб суб'єктивні критерії оцінки власних результатів не дуже відрізнялися від прийнятих, об'єктивних [1, с. 254]), корегувати програму дій.

Акцентуючи увагу в процесі організації СР на плануванні, моделюванні, програмуванні, оцінці та контролі студентами власної пізнавальної діяльності, викладач сприятиме розвитку компонентів саморегуляції та в кінцевому результаті підвищенню ефективності СР.

Основними умовами успішного формування саморегуляції є формування її основних механізмів, а саме: адекватність самооцінки та рівня домагань, самоконтроль та рефлексія. Зазначені механізми є взаємопов'язаними [10, с. 6–7], а відтак, повинні формуватися та розвиватися у взаємозв'язку.

Про зумовленість рівня саморегуляції зазначеними вище механізмами свідчать результати експериментального дослідження С. П. Тетерук, які продемонстрували, що вище–середній рівень саморегуляції корелює з високим і адекватним рівнем домагань, збалансованою самооцінкою, високими рівнями самоконтролю та рефлексії, а також розвитком креативності мислення та уваги студентів у процесі вивчення ними іноземної мови. Самооцінка є необхідною внутрішньою умовою регуляції діяльності та вказує на тісний зв'язок із цілеутворенням та плануванням. Механізм домагання виконує функцію корекції прийнятих цілей, забезпечення відповідності між вимогами, що висуваються до студента, та його реальними можливостями. Завдяки означеному механізму студент дозує свої зусилля, визначає, скільки йому потрібно затрачати сил і часу для реалізації навчальної діяльності. Рефлексивність є складним, багаторівневим процесом самопізнання внутрішніх психологічних станів та актів, що «здійснюється шляхом реконструкції у свідомості уявлень інших студентів, внаслідок взаємодії з ними та переосмислення власного досвіду» [10, с. 15]. Розвинений самоконтроль сприяє своєчасному попередженню і розпізнаванню помилок, яких припустився студент. Найвищий рівень розвитку самоконтролю уможливорює безпомилковість мовленнєвої діяльності студентів іноземною мовою. Самоконтроль сприяє формуванню правильного образу в пам'яті, який є еталоном для мовленнєвої реалізації [10, с. 15–16].

Рівень розвитку зазначених механізмів значною мірою залежить від цілеспрямованої роботи викладача під час аудиторних занять. Педагогу необхідно забезпечити певну можливість вибору студентами змісту навчання, форм контролю, методів та прийомів навчання; усвідомлення майбутніми вчителями цілей навчання та кінцевого результату; формування вміння ставити індивідуальні цілі; розуміння шляхів досягнення визначених цілей; рефлексивність навчання; вміння аналізувати власні сильні та слабкі сторони; особисту відповідальність за результати навчання; систематичний контроль із обов'язковим аналізом причин успіхів та невдач, який поступово переходить у самоконтроль; залучення взаємоконтролю; урахування самооцінки студентів в оцінюванні результатів їхньої діяльності.

У контексті формування готовності до СР особливу увагу варто приділяти самоконтролю та самооцінці, які в методичній літературі розглядаються у вузькому та широкому значеннях. У вузькому значенні самоконтроль і самооцінку розуміють як стратегію навчальної діяльності, спрямовану на перевірку поточних та кінцевих результатів власної діяльності. У широкому значенні самоконтроль визначають як уміння студентів здійснювати моніторинг і критичну рефлексію процесу та результатів власної діяльності, які є основним показником автономності [3, с. 61].

Формування готовності студентів до СР передбачає розвиток навичок самоконтролю і самооцінки у вузькому та широкому значеннях. Самоконтроль у вузькому значенні ґрунтується передовсім на механізмі порівняння зі взірцем. Оскільки самоконтроль базується на мисленнєвій діяльності [1, с. 90], необхідно розвивати його елементи в процесі роботи над

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

усіма видами мовленнєвої діяльності та аспектами мови з перших днів навчання у ВНЗ. Не меншої уваги потребує формування рефлексивної самооцінки процесу та результатів власної діяльності, зразком чого є організаційна діяльність викладача на аудиторних заняттях, контроль ним результатів СР студентів з перших днів навчання у ВНЗ. Розвиток механізму рефлексії безпосередньо пов'язаний із формуванням комунікативних, аналітичних, організаційних, планувальних умінь і передбачає фіксацію послідовності дій, виокремлення істотних причинно-наслідкових зв'язків, порівняння реальних дій з альтернативними чи еталонними, конструктивне планування нової моделі [9, с. 176]. Розвиток умінь рефлексивної самооцінки повинен здійснюватися педагогом на аудиторних заняттях шляхом демонстрації студентам використання аналізу процесу та результатів власної діяльності, через забезпечення студентів питальниками для самооцінки та використанням методів, які стимулюють рефлексивну самооцінку.

Ефективний самоконтроль можливий за умови регулярного контролю викладачем результатів СР на аудиторних заняттях, а також цілеспрямованої роботи з формування навичок та вмінь самоконтролю. Результатом самоконтролю є самокорекція – надзвичайно важливе інтелектуальне вміння студента виправити зроблену і усвідомлену помилку, що необхідно для ефективного оволодіння англійськими навичками і вміннями [2, с. 122].

Значну роль у становленні механізму самоконтролю відіграє взаємоконтроль, спрямований на взаємну перевірку і оцінку якості виконання того чи іншого завдання з метою оволодіння певними навичками та вміннями [2, с. 120]. При цьому для ефективного самоконтролю та відповідно оцінювання власної діяльності студенти повинні бути обізнаними з критеріями оцінювання. Критерії можуть бути запропоновані викладачем чи обрані разом зі студентами, обговорені і проаналізовані на аудиторному занятті. Доцільно також продемонструвати студентам на прикладі, як застосовувати критерії в процесі самоконтролю та самооцінювання.

Крім того, ефективність самоконтролю, взаємоконтролю та відповідно самооцінювання і взаємооцінювання зростають, якщо вони супроводжуються регулярним (на I–II курсах) і періодичним (на III–IV курсах) контролем викладача. При цьому студенти мають змогу порівняти результати самоконтролю та взаємоконтролю з контролем викладача, обговорити і проаналізувати отримані результати.

Ще одним фактором, який впливає на результати СР, є мотиваційний. Мотивація розглядається як сукупність, система психологічно різноманітних факторів, які детермінують поведінку і діяльність людини. Навчальна діяльність мотивується насамперед внутрішніми мотивами, які ґрунтуються на пізнавальній потребі, та зовнішніми мотивами: самоствердження, престижність, необхідність, обов'язок [1, с. 84]. Успішність СР визначається динамікою внутрішніх мотивів, розвитком зовнішніх соціальних мотивів та зближенням внутрішньої і зовнішньої мотивації [3, с. 43]. Показником зазначених процесів є орієнтування студентів на поглиблення і розширення знань у процесі СР, активну творчу роботу, пошук оптимального вирішення поставлених завдань, самоорганізацію та самоконтроль, ініціювання навчальної діяльності згідно із самостійно визначеними, особистісно значущими цілями.

В умовах навчання у ВНЗ організація пізнавальної діяльності повинна бути спрямована на формування мотивів, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю, що не заперечує необхідності формування власне пізнавальної мотивації та уможливленню підвищення інтересу до вивчення іноземної мови з метою подальшого ефективного виконання майбутніми фахівцями своєї професійної діяльності та усвідомлення перспектив професійного зростання.

На основі аналізу сучасних досліджень проблеми та власного досвіду ми визначили шляхи формування та підтримання позитивної мотивації студентів до СР: врахування інтересів студентів, їх досвіду; застосування сучасних методів і технологій; підбір цікавого, інформативного матеріалу; забезпечення творчого, проблемного характеру завдань; забезпечення студентів можливістю вибору теми, змісту та видів завдань, а також складу групи, в якій вони працюватимуть під час виконання тих чи інших завдань; урізноманітнення форм СР; професійна спрямованість завдань; створення ситуацій, які викликають бажання і дають студентам можливість продемонструвати свої здібності, знання та вміння; забезпечення ситуації успіху; інформування студентів про результати їхніх досягнень; надання студентам оптимальної в певній ситуації самостійності; створення та обґрунтоване використання інформаційно-комунікаційного навчального середовища. Використовуючи тлумачення

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Н. В. Майєр [5, с. 109], останнє ми трактуємо як таке, що забезпечує умови для асинхронної самостійної навчальної діяльності студентів за індивідуальною траєкторією учіння з використанням засобів навчання, комунікації та керування навчальним процесом.

З огляду на сказане, педагогічними передумовами ефективності СР є знання студентами ефективних методів та раціональних прийомів роботи з іншомовним матеріалом; вибір оптимальних стратегій і прийомів, адекватних поставленому завданню; відповідний рівень інформаційної культури студентів, який забезпечує можливість швидкого пошуку та інтерпретації інформації; вміння раціонально розподілити час та контролювати поточні результати; своєчасне внесення коректив на основі результатів поточного контролю чи самоконтролю. Із психологічного погляду ефективність СР визначається здатністю до саморегуляції та мотивацією, яка забезпечується створенням ситуації розвитку, моделюванням особистісно значущого для студента контексту навчальної діяльності, спрямованого на створення реального продукту, навчання в співробітництві, акцент на розвиток механізмів саморегуляції – рефлексії, самооцінки та самоконтролю навчальної діяльності, а також адекватності рівня домагань.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у обґрунтуванні та розробці інформаційно-комунікаційного навчального середовища для СР майбутніх учителів та філологів з оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зимняя И. А. Психология обучения неродному языку: на материале русского языка как иностранного / И. А. Зимняя. – М.: Русский язык, 1989. – 219 с.
2. Кобышева А. В. Контроль результатов обучения иностранному языку / А. В. Кобышева. – СПб.: КАРО, Мн.: Изд-во «Четыре четверти», 2004. – 144 с.
3. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык: пособие для учителей / Н. Ф. Коряковцева. – М.: АРКТИ, 2002. – 176 с.
4. Леонтьев А. А. Язык и речевая деятельность в общей и педагогической психологии: избранные психологические труды / А. А. Леонтьев. – М.: Изд-во Москов. психол.-социал. ин-та; Воронеж: Изд-во НПО «МОДЕК», 2003. – 536 с.
5. Майєр Н. В. Теоретико-методичні засади формування методичної компетентності у майбутніх викладачів французької мови: дис ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Н. В. Майєр. – К., 2016. – 735 с.
6. Моросанова В. И. Опросник «Стиль саморегуляции поведения» (ССПМ): руководство / В. И. Моросанова. – М.: Когито-Центр, 2004. – 44 с.
7. Николаева С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентісного підходу / С. Ю. Николаєва // Іноземні мови. – 2010. – № 2. – С. 11–17.
8. Петровська Ю. В. Методика організації автономного навчання англійської мови студентів технічних спеціальностей: дис ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Ю. В. Петровська. – К., 2010. – 424 с.
9. Соловова Е. Н. Методическая подготовка и переподготовка учителя иностранного языка: интегративно-рефлексивный подход: монография / Е. Н. Соловова. – М., 2004. – 336 с.
10. Тетерук С. П. Формування механізмів саморегуляції студентів в іншомовному просторі: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / С. П. Тетерук. – К., 2006. – 21 с.

REFERENCES

1. Zimnjaja I. A. Psihologija obuchenija nerodnomu jazyku: na materiale russkogo jazyka kak inostrannogo [Psychology of foreign language teaching: on the basis of Russian as a foreign language], M., Russkij jazyk, 1989. 219 p.
2. Konyshcheva A. V. Kontrol' rezul'tatov obuchenija inostrannomu jazyku [Control of the results of foreign Language teaching], SPb., KARO, Mn., Izd-vo «Chetyre chetverti», 2004. 144 p.
3. Korjakovceva N. F. Sovremennaja metodika organizacii samostojatel'noj raboty izuchajushhih inostrannyj jazyk [Modern methods of organizing foreign language learners self-study], M., ARKTI, 2002. 176 p.
4. Leont'ev A. A. Jazyk i rechevaja dejatel'nost' v obshhej i pedagogicheskoj psihologii: izbrannye psihologicheskie trudy [Language and speech in communication and pedagogical psychology], M., Izd-vo Moskov. psihol.-social. in-ta; Voronezh, Izd-vo NPO «MODEK», 2003. 536 p.
5. Majyer N. V. Teorety'ko-metody'chni zasady' formuvannya metody'chnoyi kompetentnosti u majbutnix vy'kladachiv franczuz'koyi movy [Theoretical and methodological foundations of forming future French language teachers methodological competence].; dy's ... d-ra ped. nauk, 13.00.02 , K., 2016. 735 p.
6. Morosanova V. I. Opornik "Stil' samoreguljacji povedenija" (SSPM): rukovodstvo [Questionnaire "Style of behavior self-regulation"], M., Kogito-Centr, 2004. 44 p.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

7. Nikolayeva S. Yu. Cili navchannya inozemny`x mov v aspekti kompetentnisnogo pidxodu [Objectives of foreign language teaching in competence-based approach] Inozemni movy, 2010., # 2. P. 11–17.
8. Petrovs`ka Yu. V. Metody`ka organizaciyi avtonomnogo navchannya anglijs`koyi movy` studentiv technichny`x special`nostej [Methods of organizing technical students autonomous learning], dy`s ... kand. ped. nauk: 13.00.02, K., 2010. 424 p.
9. Solovova E. N. Metodicheskaja podgotovka i perepodgotovka uchitelja inostrannogo jazyka: integrativno-refleksivnyj pohod: monografija [Methodological training and retraining of foreign language teachers: integrative-reflexive approach], M., 2004. 336 p.
10. Teteruk S. P. Formuvannya mexanizmiv samoregulyaciyi studentiv v inshomovnomu prostori [Forming mechanisms of students self-regulation in foreign language environment], avtoref. dy`s. ... kand. psy`xol. nauk, 19.00.07, K., 2006. 21 p.

УДК 378

РАЙСА МАРТЫНОВА

mytnyk_lar@ukr.net

доктор педагогических наук, профессор,

Южноукраинский национальный педагогический университет им. К. Ушинского

ЭТАПЫ ИНТЕГРИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ И ИНОЯЗЫЧНОЙ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Дифференцируются понятия «предметная» и «процессуальная» интеграция. Обосновывается возможность взаимосвязанного изучения иностранного языка и какого-либо предмета образовательной или профессиональной деятельности на основе процессуальной интеграции. Устанавливается последовательность психолого-педагогических действий для достижения высокого качества усвоения названных дисциплин в едином учебном процессе. Отмечено, что эти действия группируются в три этапа: 1) лингвопонятийный с доминированием иноязычной речевой деятельности над профессиональной для усвоения иноязычных средств ее выражения; 2) предметно-речевой с равнозначной активностью иноязычной и образовательной речевой деятельностью, обеспечивающей возможность усвоения основного содержания образовательного курса средствами иностранного языка; 3) профессионально-деятельностный с доминированием внимания на практическое применение образовательных (профессиональных) знаний в их иноязычном сопровождении.

Ключевые слова: предметная интеграция, процессуальная интеграция, этапы процессуальной интеграции, доминанта внимания, единица обучения иноязычной речи, единица обучения предмета профессиональной деятельности, лингвопонятийный, предметно-речевой, профессионально-деятельностный.

РАЇСА МАРТИНОВА

mytnyk_lar@ukr.net

доктор педагогічних наук, професор,

Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Ушинського

ЕТАПИ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОЇ ТА ІНШОМОВНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Диференціюються поняття «предметна» і «процесуальна» інтеграція. Обґрунтовується можливість взаємопов'язаного вивчення іноземної мови і будь-якого предмета освітньої або професійної діяльності на основі процесуальної інтеграції. Встановлюється послідовність психолого-педагогічних дій для досягнення високої якості засвоєння названих дисциплін в єдиному навчальному процесі. Відзначається, що ці дії групуються в три етапи: 1) лингвопонятийний з домінуванням іншомовної мовленнєвої діяльності над професійною для засвоєння іншомовних засобів її вираження; 2) предметно-мовленнєвий з рівнозначною активністю іншомовної та освітньої мовленнєвої діяльності, що забезпечує можливість засвоєння основного змісту